

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата політичних наук, доцента,
доцента кафедри публічного управління та регіоналістики
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»**

КУСПЛЯКА ІГОРЯ СЕРГІЙОВИЧА

на дисертаційну роботу

БУРДЕЙНОГО Олега Ігоровича

на тему:

**«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ НА ОСНОВІ
КОНЦЕПЦІЇ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

281 – Публічне управління та адміністрування

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність дисертаційного дослідження Бурдейного О.І. не викликає сумнівів. В умовах євроінтеграційних процесів, необхідності відновлення економіки України після воєнних руйнувань та активізації регіональної політики концепція смарт-спеціалізації розглядається як один із ключових інструментів підвищення інноваційної спроможності та конкурентоспроможності регіонів. Сучасні виклики, пов'язані зі значною асиметрією регіонального розвитку, руйнуванням виробничої та критичної інфраструктури, а також масовою міграцією населення, вимагають від органів публічної влади не лише оперативного реагування, а й формування довгострокових стратегій структурної модернізації економіки.

Особливої ваги набуває необхідність переходу від традиційних галузевих підходів до територіально-орієнтованих стратегій, які базуються на виявленні та підтримці унікальних конкурентних переваг кожного регіону. Концепція смарт-спеціалізації, яка успішно зарекомендувала себе в країнах Європейського Союзу, пропонує дієві механізми концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках, що

мають найвищий потенціал інноваційного зростання, створення доданої вартості та інтеграції у глобальні ланцюги постачання.

Автор обґрунтовує необхідність адаптації європейського досвіду до українських реалій, враховуючи воєнні та післявоєнні виклики, що робить роботу особливо цінною як для наукової спільноти, так і для практиків публічного управління. Крім того, дослідження пропонує нові підходи до інституційного забезпечення, цифровізації процесів управління та формування регіональних інноваційних екосистем, що є критично важливим для повоєнної відбудови та європейської інтеграції України. Таким чином, обрана тема є безперечно актуальною, своєчасною та має значний науково-прикладний потенціал.

2. Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна та повнота викладу в опублікованих працях

Дисертаційна робота Бурдейного О.І. виконана на достатньому науковому рівні, що підтверджується глибоким опрацюванням значного масиву наукової літератури, нормативно-правових актів (як національних, так і європейських), стратегічних документів регіонального розвитку та аналітичних матеріалів, загальна кількість яких становить 267 джерел. Така джерельна база засвідчує всебічне вивчення автором обраної проблематики.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань дисертант коректно застосував комплекс загальнонаукових методів (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування) та спеціальних методів дослідження (моделювання, системний підхід, кейс-аналіз, порівняльно-правовий метод), що забезпечило належну достовірність, всебічність та обґрунтованість отриманих результатів.

Логічна та послідовна структура роботи дозволила автору поетапно вирішити поставлені завдання, а сформульовані висновки до кожного розділу та загальні висновки дисертації є аргументованими, повністю відповідають меті та завданням дослідження і мають чітку практичну спрямованість.

Наукова новизна одержаних результатів є значною та полягає, зокрема, в удосконаленні понятійно-категоріального апарату публічного управління

регіональним розвитком на засадах смарт-спеціалізації (зокрема, авторському визначенні смарт-спеціалізації як узагальненої концепції регіонального розвитку); розробці моделі інституційної взаємодії між центральними та місцевими органами влади, яка враховує багаторівневий характер публічного управління; формуванні матриці обмежень впровадження смарт-спеціалізації в Україні, що систематизує ключові бар'єри (інституційні, фінансові, технологічні, безпекові тощо); а також у створенні комплексної цифрово-інституційної екосистеми управління S3, яка інтегрує цифрові платформи, аналітичні інструменти, стандарти управління даними та механізми залучення стейкхолдерів.

Основні результати дослідження опубліковано у 10 наукових працях, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України, що засвідчує належну апробацію отриманих результатів; крім того, результати дослідження були представлені на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також частково висвітлені у публікаціях, індексованих у міжнародних наукометричних базах, що свідчить про визнання результатів дослідження на міжнародному рівні. Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій є високим, а їх новизна та апробація – повною.

3. Достовірність одержання результатів дослідження

Достовірність результатів дисертаційного дослідження Бурдейного О.І. забезпечується низкою взаємопов'язаних факторів. По-перше, автором коректно застосовано комплекс загальнонаукових (діалектичний, логічний, аналіз, синтез, індукція, дедукція) та спеціальних методів пізнання (системний аналіз, порівняльно-правовий, історичний, метод моделювання, кейс-аналіз), що відповідають меті та завданням дослідження. По-друге, емпіричну базу роботи становить репрезентативний масив джерел, який включає 267 найменувань, зокрема міжнародні та вітчизняні нормативно-правові акти, офіційні документи Європейського Союзу у сфері смарт-спеціалізації та регіонального розвитку, стратегічні документи регіонів України, аналітичні матеріали Європейської платформи смарт-спеціалізації (RIS3), звіти міжнародних організацій (OECD, World Bank, JRC), а також дані відкритих цифрових платформ. По-третє, ключові

положення дисертації пройшли належну апробацію на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що дозволило отримати фахову оцінку наукової спільноти. По-четверте, отримані результати впроваджено в практичну діяльність органів державної влади та громадських організацій, зокрема: Одеської обласної державної адміністрації (Департамент економіки), Центру підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка», Громадської організації «Східно-Європейська спілка науковців», Одеської Асоціації дослідників державного управління, що підтверджено відповідними довідками про впровадження. У сукупності зазначені чинники свідчать про високий рівень достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

4. Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики

Теоретична цінність дисертаційного дослідження Бурдейного О.І. полягає в систематизації та поглибленні наукових підходів до розуміння смарт-спеціалізації як багатоаспектної категорії, що поєднує економічну модернізацію, управління знаннями та регіональну інноваційну політику. Автором уточнено сутність смарт-спеціалізації як узагальненої концепції регіонального розвитку, що може включати стратегію, тактику, підходи, політику й інструменти реалізації. Особливої ваги набуває розроблена автором теорія «сталого розвитку та зростання, інновацій та формування сприятливого безпекового середовища», яка адаптує європейську методологію до українських реалій повоєнного періоду та включає принципи безпековості, сталості, інноваційності та інклюзивності. Крім того, вагомим теоретичним внеском є запропонована типологія смарт-спеціалізації за різними класифікаційними ознаками (масштаб здійснення, предмет спеціалізації, джерело конкурентних переваг, інтенсивність реалізації, цільова спрямованість), що дозволяє систематизувати підходи до визначення регіональних пріоритетів та інструментів публічного управління.

Практична цінність отриманих результатів визначається можливістю їх безпосереднього використання суб'єктами публічного управління, органами

місцевого самоврядування, агентствами регіонального розвитку та іншими стейкхолдерами для: оновлення регіональних стратегій розвитку на період до 2027 року та наступних стратегічних циклів; формування інноваційних екосистем на засадах моделі Triple Helix; створення цифрових платформ моніторингу ефективності реалізації стратегій смарт-спеціалізації на основі KPI та стандартів Data Governance; підвищення інституційної спроможності регіонів у контексті повоєнної відбудови, зокрема через створення регіональних рад S3 та Національного центру моніторингу смарт-спеціалізації. Крім того, запропонований автором операційний roadmap впровадження національної політики смарт-спеціалізації в Україні у повоєнний період, розроблений з урахуванням кращих європейських практик та узгоджений із програмами ЄС (Horizon Europe, Digital Europe, Ukraine Facility), може бути використаний центральними та регіональними органами влади для стратегічного планування та залучення міжнародної технічної допомоги. Отримані результати впроваджено в діяльність Одеської обласної державної адміністрації, Центру підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка» та низки громадських організацій, що підтверджено відповідними довідками.

5. Оцінка оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Вона має логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи є достатнім для розкриття теми, графічний матеріал (23 таблиці, 10 рисунків) сприяє наочності викладу.

6. Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та опублікованих наукових працях Бурдейного О.І. не виявлено. Посилання на використані джерела є коректними, а запозичення оформлені відповідно до встановлених вимог.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи, вважаю за необхідне звернути увагу на такі дискусійні моменти та зауваження:

ауваження щодо скорочень

У «Переліку умовних скорочень» автор порушує вимоги ДСТУ 3582:2013, застосовуючи для скорочення назви «Кабінет Міністрів України» два різних скорочення – «КМУ» та «КабМін». Відповідно до норм діловодства та стандартів оформлення наукових робіт, для однієї офіційної назви установи, посади чи поняття прийнято використовувати лише одну сталу абрєвіатуру або скорочення, щоб уникнути двозначності та плутанини. Це забезпечує точність, однозначність сприйняття інформації та дотримання вимог до оформлення дисертаційних робіт. Рекомендується залишити одне скорочення – «КМУ» – та послідовно використовувати його в тексті, вилучивши варіант «КабМін» як з переліку, так і з основної частини роботи.

ауваження щодо назв центральних органів виконавчої влади

У роботі наявні неточності у найменуванні окремих центральних органів виконавчої влади, що є неприпустимим для наукового дослідження у сфері публічного управління. На с.186 автор зазначає, що «Інституціоналізація таких підходів на національному рівні, зокрема через Міністерство реконструкції... прокладе шлях до більш цілісної архітектури управління регіональними інноваціями». Проте станом на 2026 рік йдеться про неіснуючий орган центральної виконавчої влади – Міністерство реконструкції. Напевно, мається на увазі Міністерство розвитку громад та територій України (Мінрозвитку), яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань регіонального розвитку. На с.216 також потребують заміни назви: «Мінекономіки» – на офіційне «Міністерство економіки України» (або його скорочення «Мінекономіки», якщо воно зазначене в переліку скорочень, але без додавання «довкілля та сільського господарства», оскільки наразі такої об'єднаної структури не існує); «Міністерство цифрової економіки» – на чинне «Міністерство цифрової трансформації України» (Мінцифри). Ці питання потребують обов'язкового

доопрацювання у тексті роботи для уникнення фактичних помилок та приведення у відповідність до чинного законодавства України.

ауваження щодо аналізу планів реалізації стратегій

Дисертант проаналізував деякі стратегії регіонального розвитку, однак поза увагою залишилися плани заходів з їх реалізації. На наш погляд, доцільно було б також розглянути зміст цих планів заходів та виявити проблемні аспекти впровадження смарт-спеціалізації в Україні, зокрема й мотивації регіональної влади щодо реалізації принципів смарт-спеціалізації. Аналіз планів заходів дозволив би оцінити реальну готовність регіонів до впровадження RIS3, визначити наявні ресурсні обмеження, ступінь залучення стейкхолдерів до процесу підприємницького відкриття (EDP), а також виявити розрив між стратегічними деклараціями та фактичними діями органів влади, що, у свою чергу, дозволило б глибше зрозуміти інституційні та поведінкові бар'єри на регіональному рівні.

ауваження щодо освітньої складової

У складних для країни умовах, зумовлених воєнним станом, для забезпечення успішної реалізації концепції smart-спеціалізації регіонів надзвичайно важливим є стан системи освіти, яка покликана забезпечити формування майбутнього інтелектуального потенціалу та підготовку фахівців, здатних працювати в умовах цифрової трансформації та інноваційної економіки. Важливим напрацюванням цього дослідження могли б стати більш розгорнуті пропозиції щодо розбудови регіональної освіти, зокрема щодо підготовки кадрів відповідно до локальних конкурентних переваг (наприклад, дуальна освіта, короткострокові сертифікатні програми, співпраця університетів із кластерами, створення центрів компетенцій для перепідготовки ветеранів та внутрішньо переміщених осіб). Включення таких пропозицій значно підвищило б практичну значущість дослідження та його цінність для регіональної політики у сфері людського капіталу.

ауваження щодо фінансових проблем створення Національного центру моніторингу

Пропозиція щодо створення Національного центру моніторингу та оцінювання якості виконання положень концепції смарт-спеціалізації при Мінекономіки (підрозділ 3.3) є слушною та своєчасною. Однак дисертанту необхідно було б більше уваги приділити виокремленню та опису саме фінансових проблем у запровадженні такої установи в Україні та її регіональних представництв, зокрема обмеженості бюджетних коштів в умовах воєнного стану та дефіциту державного фінансування інноваційних програм. Доцільно було б запропонувати альтернативні джерела фінансування (кошти міжнародної технічної допомоги, грантові програми ЄС, державно-приватне партнерство) та організаційні моделі (наприклад, створення центру як дорадчо-аналітичного органу без статусу юридичної особи при міністерстві).

Крім того, потребує уточнення теза щодо законотворчої компоненти цієї установи, а саме участі її як основного стейкхолдера у формуванні інноваційної політики національного рівня, оскільки законотворчі функції відповідно до Конституції України виконуються Верховною Радою України, а функції розроблення державної політики – Кабінетом Міністрів України та профільними міністерствами. Доцільно було б визначити дорадчо-експертну роль такого центру, який готує аналітичні висновки, рекомендації та пропозиції для суб'єктів законотворчої ініціативи та органів виконавчої влади.

Вказані зауваження не применшують наукової цінності дослідження, мають переважно технічний, рекомендаційний та дискусійний характер і можуть бути враховані при доопрацюванні тексту дисертації або в подальших наукових розробках автора.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Бурдейного Олега Ігоровича «Публічне управління регіональним розвитком на основі концепції смарт-спеціалізації в Україні» є самостійною, завершеною та цілісною науковою працею, яка вирішує важливе наукове завдання – розробку теоретико-методологічних засад і практичного

інструментарію формування регіональних механізмів розвитку України на основі концепції смарт-спеціалізації з урахуванням сучасних воєнних та післявоєнних викликів. За своїм змістом, науковою новизною, обґрунтованістю положень та практичною значущістю отриманих результатів робота повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року (зі змінами).

Дисертація має чітку логічну структуру, містить ґрунтовний аналіз нормативно-правової бази, регіональних стратегій та європейського досвіду, а запропоновані моделі та рекомендації можуть бути використані для вдосконалення регіональної політики в Україні. Апробація результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також їх впровадження в діяльність органів державної влади та громадських організацій підтверджує практичну цінність роботи. Висловлені в рецензії зауваження мають переважно рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку наукового рівня дисертації.

Таким чином, автор дисертаційної роботи – **Бурдейний Олег Ігорович** – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління та регіоналістики

Навчально-наукового інституту публічної служби та управління

Національного університету «Одеська політехніка»

Ігор КУСПЛЯК